

Kirjastoautomaation uranuurtaja

Kirsti Tainio

in memoriam 11.1.1945–4.3.2016

Kirsti Tainio jäi eläkkeelle maaliskuussa 2016 vaikuttavan kirjastouran jälkeen. Kirsti oli perustamassa kirjastojen tietojärjestelmiä ja yhteisluettelointia sekä luomassa uudenlaista palvelukulttuuria, jonka vaikutukset näkyvät yhä. Kollegat ja ystävät muistelevat Kirstin uraa.

Miehisen alan rohkea pioneeri

Kirsti Tainio aloitti kirjastouransa suorittamalla Tampereen yliopiston viimeisen yksivuotisen kirjastotutkimuksen lukuvuotena 1964–1965. Kirstin valmistumisvuonna 1965 Tampereen yliopisto sai ensimmäisenä Suomessa tietojenkäsittelyn professuurin ja aloitti tietojenkäsittelyn yliopistopetuksen. Kirsti haki ja pääsi laitokselle opiskelijaksi ensimmäiselle vuosikurssille. Samaan aikaan miehelle alalle tietojenkäsittelyn koulutusohjelmaan hyväksyttiin pääaineopiskelijoiksi vain kak-

si naista, mikä herätti kummastelua aluksi niin opettajissa kuin opiskelutovereissakin.

Kirsti työskenteli opintojensa aikana Tampereen yliopiston kirjastossa osana systeemisuunnittelun kurssia. Hän perehtyi työssään kirjastotoimintoihin ja lopputuloksena oli raportti “Tampereen yliopiston kirjaston atk-systeemiä koskeva esitutkimusraportti kirjastonjohtajalle 13.1.1968”.

26.2.1968 Suomen Tieteellinen Kirjastoseura asetti toimikunnan laatimaan ehdotuksen tieteellisten kirjastojen perustutkimusohjelmaksi. Toimikuntaan kuuluivat kirjastonjohtajat Oili Kokkonen ja Matti Liinamaa sekä Matti Liinamaata lainaten “vielä hyvin nuori kirjastonhoitaja Kirsti Tainio”. Tutkimusohjelman keskeiseksi sisällöksi muodostui kirjastotilastojen tuottaminen atk:n avulla.

Kirjastojärjestelmien ja yhteisluetteloiden perustaja

Kun Helsingin kirjastoissa alkoi atk:n käyttöönotto, Kirsti Tainion maine kirjastoalan atk-osajana kiiri Helsinkiin asti. Kirsti oli uudistamassa Eduskunnan virallisjulkaisuluetteloa kevästä 1971 alkaen kolme vuotta. Kirstin uran merkittävä työryhmjäsenyys oli vuosina 1971–72 toiminut atk-tavoitetoimikunta, jossa luotiin suuntaviivat tieteellisten kirjastojen tuleville atk-järjestelmille.

Toukokuun alussa 1974 Kirsti siirtyi Helsingin yliopiston kirjastoon (nyk. Kansalliskirjasto) laatimaan automatisoitua luetteloa Helsingin yliopiston laitoksiin tulevista lehdistä. Tiedosto laajeni, kun siihen liitettiin Suomen Kirjallisuuspalvelun Seuran Vuosiluettelo jäsenkirjastoihin ja informaatiopalvelulaitoksiin saapuvista lehdistä. Molemmista tuli myöhemmin osa valtakunnallista kausijulkaisujen yhteisluetteloa nimeltä Finuc-S. Se julkaistiin ensi kerran vuonna 1977 ja se käsitti vuonna 1974 yhteisluettelokirjastoihin saapuneiden lehtien bibliografiset tiedot. Luettelon formaattina oli Kirstin laatima Marc-formaatin sovellus, jonka avulla voitiin tuottaa vaihtokelpoista tietoa eri tarkoituksiin.

Kirsti Tainio laati lisäksi varastotietoformaatin kirjastoissa olevien vuosikertojen ja sarjojen osien ilmoittamiseen. Finuc-S julkaistiin aluksi painettuna pelkin suuraakkosin, sitten mikrokortteina VTLS-kirjastojärjestelmän tuloon ja LINDA-yhteistietokannan syntymiseen asti. Kausijulkaisujen yhteisluettelon rinnalla kirjasto tuotti Kirstin toteuttamana uudenlaista monografoiden yhteisluetteloa Finuc-ISBN:ää. Se sisälsi pelkät ISBN-tunnukset ja kirjastotunnukset ja toimi paikantamisen välineenä 1977–1993.

Taitava opettaja ja tulkki kirjastolaisten ja järjestelmäosaajien välissä

Koko uransa ajan Kirsti Tainio tunnettiin atkurssien opettajana. Hänet muistetaan erinomai-

sen innostavana ja taitavana luennoitsijana. Työsäään hän oli oivallinen tulkki kirjastoväen ja atk-osaajien välillä. Hän jaksoi aina kärsivällisesti selittää, mitä termit ja toiminta kummallakin puolella sisälsivät.

Helsingin yliopiston kirjaston atk-suunnittelijana Kirsti oli mukana myös valtakunnallisten kirjastojärjestelmien valintaprosesseissa antamassa apua yksityiskohdissa päätöksentekijöille.

Viimeiset vuosikymmenet ennen eläkkeelle siirtymistään Kirsti Tainio toimi pääsuunnittelijana Helsingin yliopiston kirjastojen kokoelmätietokannan Helkan kehittämisessä ja ylläpidossa. Hän oli silloin kaikkien kollegoiden tuntema Kirsti ja hän loi toimintakulttuurin, jossa jokainen rohkeni kysyä, kun oli ongelmia. Me allekirjoittaneet muistamme Kirstin myös työyhteisön juhlahetkestä, joissa Kirsti oli mukana näyttelemässä ja laulamassa.

Kirstin pitkä ura Helsingin yliopiston kirjastossa sisälsi monenlaisia tehtäviä. Kirsti oli aina innokas ottamaan vastaan uusia haasteita. Hänellä oli hyvä tukiverkosto yliopiston laskentakeskuksessa, missä kollegat antoivat hänelle uusia ideoita ja hän sai tutustua IT-alan kehitykseen.

Pitkän ystävytyden aikana tulimme tutuksi myös Kirstin perheen kanssa. Perhe ja koti muodostivat Kirstille tärkeän latauspisteen usein kovin hektisen työn vastapainona.

Eduskunnan kirjaston aikoina syntynyt kollegoiden ns. pullakerho on jatkanut tapaamisiaan yli neljänkymmenen vuoden ajan, johon on mahdunut syntymää ja kuolemaa ja kaikkea elämän kuuluvaa. Vielä tammikuussa 2016, alle kaksi kuukautta ennen kuolemaansa Kirsti oli tulos-pullakerhoon.

Vuokko Palonen ja Tuula Ruhanen
(Kirstin ystäviä ja työkavereita)

Teksti perustuu 2.6. 2015 Kirsti Tainiosta tehtyyn haastatteluun STKS:n tulevaa historiikka varten sekä allekirjoittaneiden omiin kokemuksiin.